

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 361/2013-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 28. augusta 2013 predbežne prerokoval sťažnosť H. M., K., zastúpenej advokátom JUDr. M. S., K., vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 9 CoD/11/2012 z 12. decembra 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť H. M. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. februára 2013 doručená sťažnosť H. M., K. (ďalej len „sťažovateľka“), pre namietané porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 a základného práva na súdnu

ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 9 CoD/11/2012 z 12. decembra 2012.

Z podania a jeho príloh vyplynulo, že sťažovateľka sa žalobou o určenie rozsahu majetku poručiteľa (jej nebohého manžela) podanou 8. marca 2005 na Okresnom súde Košice II (ďalej len „okresný súd“) proti žalovaným v 1. a 2. rade (synom poručiteľa z predchádzajúceho manželstva) domáhala určenia, že pohľadávka poručiteľa z titulu pôžičky žalovanému v 1. rade sa zaraďuje do aktív dedičstva a jej pohľadávka voči poručiteľovi z titulu vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) sa zaraďuje do pasív dedičstva po poručiteľovi. Okresný súd rozhodol rozsudkom č. k. 41 C/96/2005-248 z 21. mája 2008 tak, že vyhovel žalobe sťažovateľky, pokiaľ ide o zaradenie celej jej pohľadávky voči poručiteľovi do pasív dedičstva, kým existenciu pohľadávky poručiteľa voči žalovanému uznal len z časti. V prevyšujúcej časti návrh na zaradenie pohľadávky do aktív dedičstva zamietol. Proti tomuto rozsudku sa odvolala ako sťažovateľka, tak aj žalovaní. Krajský súd v odvolacom konaní rozhodol rozsudkom č. k. 9 CoD/79/2008-297 z 24. novembra 2010 tak, že potvrdil rozhodnutie okresného súdu vo výroku, ktorým okresný súd v prevyšujúcej časti zamietol návrh a zrušil rozsudok súdu prvého stupňa vo výrokoch, ktorým bolo žalobe vyhovené, a v rozsahu zrušenia mu vrátil vec na ďalšie konanie.

Okresný súd po opätovnom prerokovaní veci v súlade s právnym názorom odvolacieho súdu rozhodol rozsudkom č. k. 41 C/96/2005-373 zo 16. novembra 2011 tak, že zamietol návrh v časti určenia, že pohľadávka poručiteľa proti odporcovi v 1. rade sa zaraďuje do aktív dedičstva, a uznal časť pohľadávky sťažovateľky proti poručiteľovi z titulu vyporiadania BSM. V prevyšujúcej časti tohto jej nároku návrh zamietol. Proti tomuto rozsudku podali odvolanie sťažovateľka aj žalovaní. Odvolací súd v rozsahu vyplývajúcom z § 212 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) preskúmal

napadnutý rozsudok a dospel k záveru, že súd prvého stupňa správne zistil skutkový stav, správne aplikoval príslušné hmotnoprávne normy na zistený skutkový stav a z toho dôvodu konštatoval, že odvolania nie sú opodstatnené. Rozsudkom č. k. 9 CoD/11/2012-420 z 12. decembra 2012 preto rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdil.

Sťažovateľka sa domnieva, že uvedeným rozsudkom krajského súdu došlo

„ - k porušeniu jej práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky

- k porušeniu jej práva na prístup k súdu zakotveného v článku 6 ods. 1 Dohovoru,

- k porušeniu jej práva domáhať sa svojho práva na súde Slovenskej republiky podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR v spojení s ods. 4 citovaného článku ústavy

- k porušeniu práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd“.

V texte sťažnosti k tomu uvádza:

«Právnym dôvodom zamietnutia návrhu sťažovateľky v časti určenia, že pohľadávka poručiteľa J. M. proti odporcovi v 1. rade vo výške 14.960,50 Eur z titulu pôžičky zo dňa 29. 07. 1998 sa zaraďuje do aktív dedičstva po poručiťovi, bol právny názor odporcu, podľa ktorého sťažovateľka neunesla dôkazné bremeno, pretože nepreukázala, že poručiťel skutočne odovzdal žalovanému v 1. rade sumu 760.000,- Sk. Podľa záveru odporcu táto skutočnosť nebola preukázaná ani výpoveďami svedkov a taktiež nevyplýva ani zo záznamov v tzv. „zelenej knihe“. Pokiaľ sťažovateľka poukazovala na to, že spolu s manželom disponovala sumou 600.000,- Sk, ktorú získali za predaj bytu na K. ulici v K., odporca považoval za potrebné zdôrazniť, že sa musí preukázať skutočné odovzдание predmetu pôžičky veriteľom dlžníkovi a nie preukázať možnosť veriteľa disponovať príslušnou peňažnou sumou.

Podľa sťažovateľky vo vyššie uvedenom hodnotení dôkazov vykonaných v súdnom konaní je zo strany odporcu obsiahnutý prvok svojvôle a extrémny rozpor s princípom spravodlivosti v dôsledku prepiateho formalizmu. Takýto postup odporcu nemôže byť tolerovaný, lebo predstavuje v konečnom dôsledku zásah do základného práva účastníka na súdnu ochranu, na majetok a v konečnom dôsledku aj na právnu pomoc.

Vykonaným dokazovaním bolo jednoznačne preukázané, že odporca v 1. rade pripravil, predložil a podpísal Zmluvu o pôžičke zo dňa 29. 7. 1998, pričom tieto skutočnosti potvrdil aj samotný odporca v 1. rade v predmetnom konaní.

Pre platné uzavretie zmluvy o pôžičke sa nevyžaduje dodržanie písomnej formy. Zmluvu o pôžičke je teda možné uzavrieť aj ústne. V prípade, ak dlžník popiera poskytnutie pôžičky, je na veriteľovi aby jej poskytnutie preukázal. Na preukázanie poskytnutia pôžičky pritom jednoznačne postačí aj písomné potvrdenie o prevzatí pôžičky podpísané len dlžníkom.

Právne podstatná je skutočnosť, že uvedenú listinu, z ktorej vyplýva poskytnutie pôžičky, podpísal odporca v 1/rade. Jeho obrana, že išlo len o návrh zmluvy, je bez akýchkoľvek pochybností účelová. Nie je možné uveriť, že odporca v 1/rade ako vysokoškolsky vzdelaný človek si neuvedomoval, aké právne následky má podpísanie takejto zmluvy, navyše ak ju sám vypracoval.

Sťažovateľkou predložená zmluva je listinným dôkazom preukazujúcim, že spoločne s nebohým manželom požičali a odovzdali odporcovi v 1/rade sumu 760.000,- Sk. Dokazuje to podpis odporcu v 1/rade, ktorý by ako vysokoškolsky vzdelaný človek predsa zmluvu nepodpísal, ak by sumu na nej uvedenú neprevzal. Odovzdanie peňazí potvrdzuje aj to, že sťažovateľka mala k dispozícii písomné vyhotovenie uvedenej zmluvy aj po smrti svojho manžela, teda viac ako štyri roky po jej podpise.

V konaní pred všeobecnými súdmi bolo jednoznačne preukázané, že sťažovateľka spoločne s nebohým manželom odporcovi v 1/ rade požičali a teda mu aj reálne odovzdali sumu 760.000,- Sk. Potvrdzujú to okrem výpovedí svedkov J. V., H. D., V. F., I. F., S. V. a E. G. predovšetkým fotokópie strán tzv. zelenej knihy, ktoré sú súčasťou súdneho spisu. Hlavne rukou odporcu v 1/ rade písaná poznámka: „POHREB TO SA NEPOČÍTA (JA 10000 + 10000) 760000 - 610700 ZOSTATOK K 1. DEC. 2002“. Z uvedenej poznámky vyplýva, že odporca v 1/ rade bol k 1. decembru 2002 z pôžičky 760.000,- Sk dlžný sumu 610.700,- Sk a teda, že zo sumy 760.000,- Sk sťažovateľke uhradil len sumu 149.300,- Sk.

Za dôkaz môžu slúžiť všetky prostriedky, ktorými možno zistiť stav veci, najmä výsluch svedkov, znalecký posudok, správy a vyjadrenia orgánov, fyzických osôb a právnických osôb, listiny, ohliadka a výsluch účastníkov. Tzv. zelená kniha bola opakovane pred súdom predložená na nahliadnutie, či už účastníkom konania alebo

svedkom. Fotokópie dvoch strán z tejto knihy sú súčasťou súdneho spisu. Hodnovernosť týchto listinných dôkazov potvrdil aj samotný odporca v I/ rade, keď pred súdom prehlásil, že poznámku na týchto listinných dôkazoch „POHREB TO SA NEPOČÍTA (JA 10000 + 10000) 760000-610700 ZOSTATOK K 1. DEC. 2002“ napísal sám vlastnou rukou. Navyše odporca v I. rade nebol schopný ponúknuť súdu iný hodnoverný výklad tejto vety než ten, ktorý uviedla sťažovateľka.

Vierohodnosť tvrdení sťažovateľky potvrdzujú aj výpovede svedkov navrhnutých žalovanou stranou. Svedkyňa K. M. - manželka odporcu v I/ rade pôsobila pri svojej výpovedi, ako skonštatoval aj okresný súd, veľmi zmätočne a nedôveryhodne. Pre jej správanie neexistuje žiadne iné vysvetlenie okrem toho, že pred súdom neuvádzala pravdu. Tvrdenia svedka A. G. - svokra odporcu v I/ rade boli vyvrátené svedeckou výpoveďou jeho bývalej manželky E. G. Aj v prípade tohto svedka sa preukázalo, že účelovo klamal.

Vykonanými dôkazmi tak sťažovateľka preukázala nielen to, že s poručiteľom finančnými prostriedkami v potrebnej výške disponovali, ako to uviedol odporca, ale najmä to, že došlo aj k ich reálnemu odovzdaniu. Ved' predsa z predložených listinných dôkazov ako aj z výpovedí svedkov jednoznačne vyplynulo aj to, že až do smrti poručiteľa dochádzalo k úhradám splátok z poskytnutej pôžičky,

Ak napriek všetkým vyššie uvedeným dôkazom odporca konštatuje, že nebolo preukázané odovzdanie peňazí, ide z jeho strany o prehnaný formalizmus spôsobujúci popretie spravodlivostí. Nemožno predsa od účastníkov zmluvy o pôžičke spravodlivo požadovať, aby okrem zmluvy o pôžičke spisovali aj doklad o odovzdaní peňazí dlžníkovi.

Podľa názoru sťažovateľky súd pochybil tiež pokiaľ ide o druhý výrok týkajúci sa bytu na M. ulici v K., ktorý bol zakúpený v prevažnej miere z jej vlastných finančných prostriedkov. Sťažovateľka v priebehu konania poukazovala na to, že je síce potrebné zohľadňovať zásadu redukcie požadovanej náhrady, avšak len u vecí, ktorých hodnota sa počas trvania BSM znížila. Hodnota predmetného bytu však nesporne stúpala. Navyše súd pochybil, keď pri výpočte vychádzal zo sumy 375.000,- Sk. Túto sumu síce sťažovateľka s nebohým manželom zaplatili realitnej kancelárii, ale časť znej vo výške 75.000,- Sk bola odmena realitnej kancelárii za sprostredkovanie kúpy.

Z uvedeného podľa názoru sťažovateľky jednoznačne vyplýva, že vyodené právne závery odporcu v citovanom rozsudku sú zjavne arbitrárne a majú za následok porušenie práv sťažovateľky zakotvených ústavou i dohovorom.»

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd prijal jej sťažnosť na ďalšie konanie a po prerokovaní veci rozhodol týmto nálezom:

„Základné právo sťažovateľky vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky a na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach z 12. decembra 2012 v konaní vedenom pod sp. zn. 9 CoD 11/2012 porušené bolo.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 9 CoD/11/2012 zo dňa 12. 12. 2012 a vracia vec Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľke všetky trovy tohto konania.“

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Za zjavne neopodstatnenú možno považovať aj takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (III. ÚS 175/03).

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 20 ods. 4 ústavy vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

Ústavný súd preto posudzoval, či krajský súd postupoval v konaní o odvolaní sťažovateľky v súlade s princípmi vyplývajúcimi z čl. 46 ods. 1 ústavy. Prihliadol pritom aj na rozhodnutie prvostupňového súdu, keďže odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (m. m. II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok.

Krajský súd odôvodnil svoje potvrdzujúce rozhodnutie takto:

«Súd prvého stupňa správne zistil skutkový stav, správne aplikoval príslušné hmotnoprávne normy na zistený skutkový stav a aj vydanie rozhodnutia je v súlade s ustanoveniami procesného práva.

Žalobkyňa sa žalobou podanou v zmysle § 175y O. s. p. domáha odstránenia spornosti aktív a pasív dedičstva po J. M. V rámci konania o dedičstve vedenom na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 40 D 1344/2002, došlo medzi žalobkyňou /manželka poručiteľa/ na jednej strane a žalovanými /synovia poručiteľa/ na strane druhej k nezhode o tom, či do aktív dedičstva má byť zahrnutá pohľadávka poručiteľa proti žalovanému v prvom rade v sume 610 700.- Sk z titulu pôžičky zo dňa 29. 7. 1998 a do pasív dedičstva pohľadávka žalobkyne v sume 283 920.- Sk z titulu vyporiadania BSM .

Podľa § 657 Občianskeho zákonníka zmluvou o pôžičke prenecháva veriteľ dlžníkovi veci určené podľa druhu, najmä peniaze a dlžník sa zaväzuje vrátiť po uplynutí dohodnutej doby veci rovnakého druhu.

Z citovaného zákonného ustanovenia vyplýva, že pre uzavretie dohody o pôžičke sa nevyžaduje písomná forma, takže táto zmluva môže byť uzavretá i ústne alebo konkludentným spôsobom. Podstatnou náležitosťou obsahu takejto dohody je okrem označenia zmluvných strán, predovšetkým určenie predmetu pôžičky, z obsahu zmluvy musí vyplývať i povinnosť dlžníka vrátiť veci rovnakého druhu (peňazi). Keďže táto zmluva je reálnou zmluvou, k jej uzavretiu zákon vyžaduje i skutočné odovzdanie predmetu pôžičky veriteľom dlžníkovi. Dokiaľ k odovzdaniu peňazí nedôjde, medzi zmluvnými stranami právny vzťah z pôžičky nevznikne (napr. rozhodnutie Najvyššieho súdu SR z 30. 6. 2010 sp. zn. 3 Cdo 325/2009), a to aj keby všetky náležitosti tohto právneho úkonu (vrátane náležitosti vôle), boli dané.

V prejednávanej veci preto bolo nevyhnutné zistiť, či došlo k poskytnutiu pôžičky -odovzdaniu peňazí poručiteľom žalovanému v prvom rade. Skutočnosť poskytnutia pôžičky v konaní vždy preukazuje veriteľ, v danom prípade žalobkyňa. V tomto smere žalobkyňa dôkazné bremeno neunesla, pretože nepreukázala, že poručiteľ skutočne odovzdal žalovanému v I. rade sumu 760.000,- Sk tak, ako to žalobkyňa tvrdí. Táto skutočnosť nebola preukázaná ani výpoveďami svedkov označených v odvolaní a taktiež to nevyplýva ani zo záznamov v tzv. „zelenej knihe“.

Pokiaľ žalobkyňa poukazuje na to, že spolu s manželom disponovali sumou 600.000,- Sk, ktorú získali za predaj bytu na K. ul. v K., je potrebné zdôrazniť, že sa musí preukázať skutočné odovzdanie predmetu pôžičky veriteľom dlžníkovi a nie preukázať možnosť veriteľa disponovať príslušnou peňažnou sumou. Vzhľadom na to súd prvého stupňa správne zamietol žalobu o určenie, že pohľadávka poručiteľa J. M. vo výške 14.960,50 € z titulu pôžičky žalovanému v I. rade, sa zaraďuje do aktív dedičstva.

Čo sa týka druhého návrhu žalobkyne o určenie, že do pasív dedičstva patrí jej pohľadávka v suma z titulu vyporiadania BSM, odvolací súd za neopodstatnené považuje odvolanie žalovaných, ktorí tvrdia, že žalobkyňa nedoviezla z USA 10.000 USD, pretože nepredložila právne relevantný dôkaz o splnení formálnych predpokladov na dovoz takejto sumy podľa všeobecne platných právnych predpisov. Stotožňuje sa s hodnotením dôkazov podľa § 132 O. s. p. vykonaným súdom prvého stupňa, ktorý vzal do úvahy nielen obsah výpovede žalobkyne v tomto smere (pričom uvedená argumentácia žalobkyne nebola v konaní ojedinelá) ale aj na preukázanie uvedeného tvrdenia žalobkyňou predložený

písomný dôkaz - vyhlásenie jej matky o darovaní sumy 10.000 USD výlučne žalobkyni (§ 143 Občianskeho zákonníka), ktorého vierohodnosť vyplýva aj z toho, že takáto suma dolárov bola po návrate žalobkyne vzápätí uložená v banke na jej účet.

Oproti týmto zisteniam nie je možné vziať do úvahy iba tvrdenie žalovaných, podľa ktorého neboli splnené formálne predpoklady (ak vôbec boli potrebné, čo však už odvolací súd nevzal do úvahy, pretože to nemalo, žiaden vzťah k hodnoteniu dôkazov) na dovoz predmetnej sumy na územie Slovenskej republiky. Na toto tvrdenie žalovaných totiž už nenadväzovalo žiadne podporné tvrdenie a dôkazy na jeho preukázanie, tak ako to na druhej strane tvrdila a preukázala žalobkyňa. Žalovaní tiež nepreukázali, že by na kúpu bytu na M. ul. boli použité aj finančné prostriedky, ktoré patrili výlučne poručiteľovi (suma 4.000 - 5.000 USD, ktoré mu mal darovať žalovaný v 2. rade pri návšteve poručiteľa v USA). Žalovaní naopak v priebehu konania uvádzali, že predmetný byt bol zakúpený zo spoločných prostriedkov patriacich do BSM žalobkyne a poručiteľa (písomné vyjadrenia žalovaných na č. l. 32, 156, vyjadrenie žalovaného na pojednávaní dňa 22. 11. 2006 na č. l. 126).

Za neopodstatnenú ale tiež treba považovať námietku žalobkyne, týkajúcu sa nesprávnosti zistenia ceny bytu na M. ul. v K., z ktorej súd vychádzal pri redukcii nákladov spojených s kúpou tohto bytu a vynaložených z výlučných prostriedkov žalobkyne a to jednak v čase jeho zakúpenia, tak v čase zániku BSM.

Smrťou jedného z manželov manželstvo zaniká a zánikom tohto manželstva zanikne i bezpodielové spoluvlastníctvo (§ 148 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Občiansky zákonník vychádza z predpokladu, že sa pri zániku BSM vykoná jeho vyporiadanie podľa zásad uvedených v § 150 (§ 149 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Ako možné riešenie uvádza buď dohodu alebo rozhodnutie súdu na návrh jedného z manželov.

V prípade zániku manželstva smrťou alebo vyhlásením jedného z manželov za mŕtveho, platí úprava v ust. § 1751 O. s. p., podľa ktorej sa toto vyporiadanie vykoná v rámci konania o dedičstve a to buď dohodou medzi pozostalým manželom a ostatnými dedičmi alebo ho vyporiada súd v tomto konaní. Rozhodnou skutočnosťou v tejto súvislosti je doba zániku manželstva, teda smrť poručiteľa, a k tejto dobe sa upínajú aj právne dôsledky zániku BSM a prechod majetkových práv a povinností na dediča.

Zákon v ust. § 175o O. s. p. ukladá, aby pri určení všeobecnej ceny majetku, výšky dlhov a čistej hodnoty dedičstva, prípadne výšky jeho predĺženia sa vychádzalo zo stavu, aký tu bol v dobe smrti poručiteľa a taktiež k uvedenej dobe (doba smrti poručiteľa) sa určuje všeobecná cena majetku patriaceho do dedičstva, t. j. cena, za ktorú bolo možné v dobe smrti poručiteľa tento majetok predat'. Rovnakou zásadou je ovládané aj vyporiadanie BSM podľa § 175l O. s. p., ak nastal zánik tohto BSM smrťou jedného z nich.

Pokiaľ teda v rámci dedičského konania na základe žalobkyňou predloženého posudku znalca bola všeobecná hodnota bytu na M. ul. ku dňu smrti poručiteľa určená sumou 284.690,- Sk (správnosť takto určenej všeobecnej ceny nebola spochybňovaná žiadnym z účastníkov konania), pri vyporiadaní BSM poručiteľa a žalobkyne nie je možné prihliadnúť na ceny bytov, aké sú v súčasnosti, tak ako to žiada žalobkyňa. Ak žalobkyňa sama v priebehu celého konania tvrdila, že na zakúpenie bytu na M. ul. bola vynaložená suma 375.000,- Sk (i keď v odvolacom konaní poukazuje na to, že táto suma zahŕňa aj odmenu realitnej kancelárie za sprostredkovanie kúpy bytu, na čo s poukazom na § 120 ods. 4 O. s. p. nemožno prihliadnúť), správne súd prvého stupňa pri určení sumy patriacej do pasív dedičstva, t. j. pohľadávky žalobkyne voči dedičstvu z titulu vyporiadania BSM, vychádzal z uvedených súm (teda 375.000,- Sk a 284.690,- Sk) a náklady, ktoré na spoločný majetok vynaložila žalobkyňa redukoval podľa pomeru toho, v akom došlo k zníženiu hodnoty bytu.

Z týchto dôvodov odvolací súd potvrdil celý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny (§ 219 ods. 1 O. s. p.).»

Zo sťažnosti sťažovateľky vyplynulo, že nesúhlasí najmä so spôsobom výkladu a aplikácie ustanovenia § 657 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého zmluvou o pôžičke prenecháva veriteľ dlžníkovi veci určené podľa druhu, najmä peniaze, a dlžník sa zaväzuje vrátiť po uplynutí dohodnutej doby veci rovnakého druhu. Výklad všeobecných súdov, podľa ktorých medzi podstatné náležitosti tejto zmluvy patrí aj dohoda o reálnom odovzdaní veci, posúdila sťažovateľka ako „prepiato formalistický“. Ústavný súd nespochybňuje názor všeobecných súdov, že k uzavretiu tejto zmluvy zákon vyžaduje aj reálne odovzдание predmetu pôžičky veriteľom dlžníkovi. Túto skutočnosť preukazuje vždy veriteľ. Prvostupňový súd, ktorý vykonal vo veci rozsiahle dokazovanie listinnými dôkazmi, ako aj

výsluchom účastníkov konania a svedkov, konštatoval, že veriteľ musí splniť svoju dôkaznú povinnosť, t. j. uniesť dôkazné bremeno „*nielen o tom, že s dlžníkom uzavrel v určitej dobe zmluvu o pôžičke peňazí, ale aj to, že peniaze dlžníkovi skutočne odovzdal a akým spôsobom (v hotovosti, prevodom na dlžníkov účet, alebo inou formou) a či a ako bola dohodnutá doba splnenia dlhu*“. Okresný súd v odôvodnení uviedol jednotlivé skutočnosti, ktoré považoval za preukázané, a v prípade posúdenia existencie dlhu žalovaného v 1. rade konštatoval, že navrhovateľka „*žiadnymi dôkaznými prostriedkami súdu nepreukázala, že by odporca v 1. rade peňažnú hotovosť od poručiteľa skutočne prijal*“.

Rozsiahle dokazovanie vykonal prvostupňový súd aj v prípade druhého nároku navrhovateľky o zaradení jej pohľadávky z titulu vyporiadania BSM do pasív dedičstva po poručiteľovi. Všeobecné súdy vychádzali zo zásad uvedených v § 150 Občianskeho zákonníka a pri posúdení výšky sporného majetku podľa ustanovenia § 175l a § 157o OSP. V zmysle ustanovenia § 157o ods. 1 OSP na podklade zistenia podľa § 175m určí súd všeobecnú cenu majetku, výšku dlhov a čistú hodnotu dedičstva, prípadne výšku jeho predĺženia v čase smrti poručiteľa. Za všeobecnú cenu majetku určí súd sumu zhodne tvrdenú účastníkmi; ak sú tvrdenia rozdielne, vykoná súd na jej zistenie potrebné dôkazy. Súd teda v intenciách citovaných ustanovení (výslovného ustanovenia, že určenie ceny majetku sa viaže k okamihu smrti poručiteľa) určil na základe znaleckého posudku cenu spornej nehnuteľnosti a následne posúdil druhý nárok sťažovateľky.

Ústavný súd po preskúmaní napadnutého rozsudku krajského súdu, ako aj rozsudku súdu prvého stupňa dospel k záveru, že z odôvodnenia týchto uznesení nemožno vyvodiť nič, čo by signalizovalo, že by nimi mohlo dôjsť k neprípustnému zásahu do základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže všeobecné súdy v posudzovaných prípadoch ústavne konformným spôsobom interpretovali a aplikovali príslušné právne normy. Rozhodnutie krajského súdu je teda akceptovateľné, aj čo sa týka vyvodenia právneho záveru zo zisteného skutkového stavu.

Vzhľadom na uvedené možno teda konštatovať, že krajský súd preskúmal rozhodnutie okresného súdu aj jemu predchádzajúci postup, a ani po oboznámení sa

so stanoviskom sťažovateľky predloženým v odvolaní nezistil žiadne nedostatky, ktoré by mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci samej.

Ústavný súd k veci ešte dodáva, že mu neprislúcha hodnotiť spôsob vykonávania dôkazov všeobecnými súdmi ani hodnotiť skutkové a právne závery, ku ktorým dospeli, a tak zasahovať do ich rozhodovacej činnosti, pretože nie je prieskumným súdom ani nadriadeným súdom. Jeho úlohou je kontrola zlučiteľnosti interpretácie a aplikácie zákonov všeobecnými súdmi s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. V danej veci podľa názoru ústavného súdu nemožno dospieť k záveru, že by napadnutý rozsudok krajského súdu bolo možné označiť za neakceptovateľný alebo zjavne neodôvodnený iba z toho dôvodu, že podľa sťažovateľky mali všeobecné súdy posúdiť skutkový stav a právnu stránku veci iným spôsobom.

Keďže ústavný súd nezistil porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, nemohlo dôjsť ani k porušeniu sťažovateľkou označeného práva podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu. V opačnom prípade by sa ústavný súd stal opravnou inštanciou voči všeobecným súdom, a nie súdnym orgánom ochrany ústavnosti podľa čl. 124 ústavy v spojení s čl. 127 ods. 1 ústavy. Ústavný súd by takým postupom nahradzoval skutkové a právne závery v rozhodnutiach všeobecných súdov, ale bez toho, aby vykonal dokazovanie, ktoré je základom na to, aby sa vytvoril skutkový základ rozhodnutí všeobecných súdov a jeho subsumpcia pod príslušné právne normy (obdobne napr. II. ÚS 71/07, III. ÚS 26/08, IV. ÚS 82/09, III. ÚS 103/2010).

V súvislosti s namietaným porušením práv podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu ústavný súd považuje predovšetkým za potrebné poukázať na svoju stabilizovanú judikatúru (napr. II. ÚS 78/05, IV. ÚS 301/07, I. ÚS 150/09), súčasťou ktorej je aj právny názor, podľa ktorého všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ku ktorým nepochybne patrí aj právo podľa 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu, ak toto porušenie nevyplynie z toho, že všeobecný súd súčasne porušil aj ústavnoprosesné princípy postupu vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. z čl. 6 dohovoru.

Ústavný súd preto vzhľadom na uvedené pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť sťažovateľky ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Keďže ústavný súd sťažnosť odmietol, bolo bez ďalšieho právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky viazanými na rozhodnutie v merite veci.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. augusta 2013